

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА ЯК НАПРЯМ ПРОМИСЛОВОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ: ПЕРЕДОВИЙ МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Сьогодні вплив діяльності людини на екологію продовжує зростати. Обмеженість ресурсів, збільшення кількості відходів і зростання обсягів забруднення, може спричинити погіршення добробуту людей та, з точки зору комерції, – збільшення загроз щодо конкурентоспроможності, прибутків та стійкості бізнесу. Саме застосування циркулярної економіки сприяє процесам переробки, повторного використання та відновлення сировини, і передбачає відхід від традиційної лінійної моделі «бери, виробляй і викидай», що переважала в економіці століттями.

Зміна клімату та виснаження природних ресурсів – це ті видимі негативні процеси, які вимагають реалізації циркулярної економіки. Водночас, повинно змінитися саме суспільство - від вибору сировини, методів розробки продукції та нових концепцій обслуговування до широкого використання побічних продуктів однієї галузі як повної сировини для іншої. Саме це вимагає підготовки відповідних фахівців, професійною діяльністю яких буде циркулярна економіка.

На сьогоднішній день найбільш значущі результати в області переходу до циркулярної економіки демонструють країни Європейського Союзу (ЄС), де Європейська платформа ресурсоефективності, яка об'єднує країни ЄС, покликана забезпечити перехід до циркулярної економіки, яка ґрунтується на повторному використанні та високоякісній переробці первинної сировини [1].

До прикладу, для вирішення проблем з конкретними відходами, пов'язаними зі значною втратою ресурсів або впливом на навколишнє середовище, в ЄС застосовуються індивідуальні підходи. Зокрема:

1) Морське сміття: повне здійснення заходів, передбачених в пакеті законодавства ЄС щодо відходів, може забезпечити скорочення морського сміття від 13% у 2020 році до 27% у 2030 році.

2) Відходи будівництва та знесення: в основу оцінки екологічних показників будівель, як зазначено в повідомленні комісії ЄС про можливості підвищення ефективності використання ресурсів в будівельному секторі, будуть включені проекти, спрямовані на поліпшення управління відходами будівництва та знесення будівель.

3) Харчові відходи: комісія ЄС пропонує державам-членам ЄС розробити національні стратегії профілактики харчових відходів і прагнути до того, щоб харчові відходи у виробництві, роздрібній торгівлі, сферах послуг харчування та домашніх господарствах знизилися, як мінімум, на 30% до 2025 року.

4) Небезпечні відходи: в якості першого кроку в ЄС посилено облік за рахунок створення реєстрів небезпечних відходів та виявлення потенціалу в системах управління небезпечними відходами держав-членів ЄС.

5) Відходи пластмас: важливою ініціативою щодо поліпшення управління пластиковими відходами є введення обмеження державами-членами ЄС використання пластикових пакетів, поступове збільшення рециркуляції і відмови від поховання таких відходів. Передбачається, що до 2030 року вся пластикова упаковка повинна перероблятися.

6) Переробка найважливіших сировинних матеріалів: комісія ЄС сприяє ефективному використанню та переробці критичної сировини в рамках сировинної ініціативи і Європейського інноваційного партнерства по сировинних матеріалах.

7) Незаконні перевезення відходів: комісія ЄС активізувала діяльність щодо забезпечення дотримання відповідного законодавства ЄС, зокрема Регламенту ЄС 1.

У світовій практиці останніх десятиліть розвинені країни Європи вже оцінили значення циркулярної економіки у забезпеченні сталого розвитку. За попередніми прогнозами, побудова циркулярної економіки в Європі призведе до створення 580000 робочих місць та щорічної економії 500 євро в кожному домогосподарстві на витратах енергії.

За розрахунками ЄС «впровадження ресурсоефективних технологій виробництва на всіх ланках виробничих ланцюгів дозволить зменшити промисловий попит на сировину на 17-24% до 2030 року та зменшити річні витрати підприємств на 630 мільярдів євро» [2].

Циркулярна економіка в Україні починає своє становлення. Однак, впровадження та реалізація їх принципів мають значні перешкоди, відповідно, перспективи її розвитку - примарні. Адже ринок вторинної сировини є непрозорим - понад 50% знаходиться в тіні. У той же час, ринок переробки та безвідходних технологій знаходиться на ранній стадії розвитку. Другим негативним фактором розвитку циркулярної економіки в Україні є відсутність тарифів на переробку вторинних ресурсів.

Майже 94% сміття комунальні служби вивозять на сміттєзвалища. Щорічно з'являється більше 27 тисяч звалищ, тому мета, поставлена Національною стратегією управління твердими побутовими відходами, полягає в тому, щоб до 2030 року з 27 тисяч вони зменшились до нуля. В Україні 3% всіх відходів спалюється і 3% переробляється. В стратегії поводження з відходами передбачається, що до 2023 року переробка збільшиться до 15%, а до 2030 року - до 30%.

На думку Національного інституту стратегічних досліджень, «актуальними напрямками двостороннього співробітництва з ЄС у цій галузі є розвиток альтернативних джерел енергії в Україні, створення виробничих потужностей для переробки побутових та промислових відходів; розвиток органічних харчових продуктів. У зв'язку з наявністю в ЄС містких ринків та значним попитом на ці види продукції з боку промислових підприємств та домогосподарств, потужна підтримка розвитку таких галузей на рівні Європейської комісії» [2].

Отже, циркулярна економіка створює нові можливості для створення багатства та добробуту, розвитку промисловості, а також є головним двигуном для досягнення цілей сталого розвитку суспільства. Тема запровадження циркулярної економіки в Україні залишається відкритою. І незважаючи на те, що вже є перші важливі кроки до провадження циркулярної економіки, виходячи з досвіду Європи, все ще є багато питань, що потребують детальних досліджень як на державному, так і на рівні бізнесу. Тому шлях до екологічного майбутнього залишається актуальним та відкритим в аспекті розвитку України.

Література:

1. Андерс Війкман та Крістіан Сконберг. Циркулярна економіка та переваги для суспільства. URL:<http://www.clubofrome.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/The-Circular-EconomyCoR-UA-2.pdf> (дата звернення: 17.03.2021)

2. Варфоломєєв М. О. Циркулярна економіка як невід'ємний шлях українського майбутнього в аспекті глобалізації. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/202.pdf (дата звернення: 17.03.2021)